

Kırıkkalespor'un En Başarılı Döneminden Kırıkkaleli Bir Futbolcu Portresi: Mehmet Kunduz (Çebiş/Çebiç Mehmet)

Mustafa ULUSOY

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

mustafaulusoy84@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7753-069X>

Makale Başvuru Tarihi : 19.02.2024

Makale Kabul Tarihi : 22.03.2024

Makale Yayın Tarihi : 31.03.2024

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.10899826

Özet

Anahtar Kelimeler:

Kırıkkalespor,
Futbol, Amatör,
Suat Mamat,
Makine Kimya
Endüstrisi (MKE).

Kırıkkalespor'un en başarılı olduğu dönemde, 1970'li yıllarda, rol oynamış "Çebiç" lakaplı Mehmet Kunduz, en başından en sonuna kadar Kırıkkale'de yaşamış ve Kırıkkalespor'un alt yaş kategorilerinden teknik ve idari kadrolarına kadar her alanına nüfuz etmiş bir sporcudur. Kunduz'un biyografisi istikrarlı, sabırlı, özverili bir sporcunun hikâyesidir. Mehmet Kunduz gibi önemli birinin Kırıkkalespor için yerinin araştırılması esnasında dönemin canlı tanıklarıyla sözlü tarih çalışması yapılmış, gazete haberleri, Türkiye Futbol Federasyonu'nun veri tabanı ve çeşitli internet kaynaklarıyla Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği'nin hazırlamış olduğu bazı kaynaklar taranmıştır. Kırıkkalespor 1970'lerde gerek bir ilçe takımının yükselişi, gerek bir ilçe halkının etrafında kenetlenişi, gerek futbolcularının bireysel becerileri, gerek yaşadığı olaylarla 1970'lerde Trabzonspor'la birlikte adından sıkça bahsettiren bir ekip olmuştur. Kırıkkalespor'un dönemin 3. Lig'inden 1. Lig'e kadar yaşadığı serüvende yöneticiler ve teknik ekip sürece hizmet etmişken en büyük pay futbolcuların olmuştur. Bu futbolcuların pek çoğu dışarıdan gelip takıma eklenmişken takımın omurgasını oluşturan birkaç futbolcu vardır ve Mehmet Kunduz bu futbolculardan biridir. Kunduz Kırıkkale'de yetişmiş ve etkin futbolculuk döneminde ve etkin futbolculuk döneminden sonra da Kırıkkale'ye ve Kırıkkalespor'a hizmet etmiştir. Kunduz'un biyografisi Kırıkkale'nin spor ve futbol tarihinin, mezkûr sürecin başarılarının nasıl geldiğinin, futbol/spor adına yapılan yanlış işlerin ve/veya aksaklıkların anlaşılması açısından önemlidir.

Abstract

Anahtar Kelimeler:

Keywords:
Kırıkkalespor,
Football, Amateur,
Suat Mamat,
Machinery
Chemical Industry
(MKE).

Mehmet Kunduz, nicknamed "Çebiç," who played a role in Kırıkkalespor's most successful period in the 1970s, is a sportsman who lived in Kırıkkale from the beginning to the end and penetrated every aspect of Kırıkkalespor from the lower age categories to the technical and administrative staff. Kunduz's biography is the story of a stable, patient, and self-sacrificing sportsman. During the research of the place of a significant person like Mehmet Kunduz for Kırıkkalespor, an oral history study was carried out with the living witnesses of the period, newspaper news, the database of the Turkish Football Federation and various internet sources, and some sources prepared by the Turkish Football Coaches Association were scanned. Kırıkkalespor was a team that made a name for itself with Trabzonspor in the 1970s with the rise of a district team, the unity of the people around it, the individual skills of its football players, and the events it experienced. In Kırıkkalespor's adventure from the 3rd League of the period to the 1st League, while the managers and technical team served the process, the most significant share belonged to the footballers. While many of these footballers came from outside and joined the team, a few footballers formed the team's backbone, and Mehmet Kunduz is one of these footballers. Kunduz grew up in Kırıkkale and served Kırıkkale and Kırıkkalespor during and after his active football career. Kunduz's biography is essential in understanding the history of Kırıkkale's sports and football, how the successes of the period above came, and the wrong works and failures made in the name of football/sports.

GİRİŞ

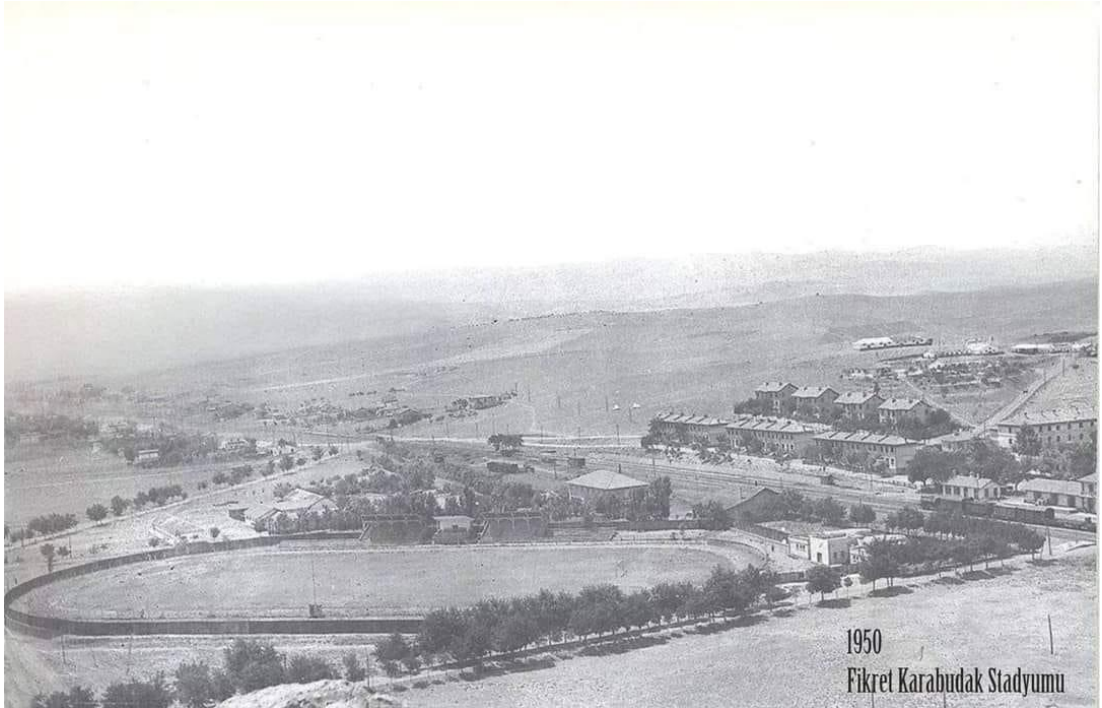
Kırıkkalespor veya MKE Kırıkkalespor'un kuruluşundan sonra hızla yükselişe geçmesi, Kırıkkalespor'un kuruluşu olan 1967'den öncesinden gelen yerel bir futbol kültürüyle ilgili. 1930'lardan itibaren Kırıkkale'de ilgi gören futbol sporu MKE fabrikalarının faaliyete geçmesi ve çeşitlenmesiyle birlikte hem Cumhuriyet'in hem de MKE'nin sosyalleşme politikaları çerçevesinde 1960'lara gelindiğinde şehirde bir tutkuya dönüşmüştü. 1950'lerin ortalarından itibaren kurulan kurum kulüpleri ve sivil kulüpler Kırıkkale'de futbolun gelişimine hem öncülük etmiş hem de yerel insan/sporcu/futbolcu kaynaklarının keşfinde rol oynamışlardır. (Şahin, 2023, s. 129)

Kırıkkalespor'un en başarılı dönemi olan 1967-1979 yılları arası Kırıkkaleli çocuklar ve gençler için sokak aralarında başlayan futbol macerası kurumsal ve sivil amatör kulüplerin ve Kırıkkalespor'un sportif faaliyetleriyle ciddi bir ivme kazanmasının yanı sıra Kırıkkale için derin izler bırakmıştır. Halk arasında Çebiç/Çebiş Mehmet olarak bilinen Mehmet Kunduz da Kırıkkalespor'un en başarılı dönemine damga vuran futbolculardan biriydi. Bu çalışmamızda Mehmet Kunduz'un biyografisini ve sporcu geçmişini ve Kırıkkalespor'a verdiği hizmetleri inceleyeceğiz.

KIRIKKALE'NİN KURULUŞUNDAN 1970'LERE KADARKİ SÜREÇTE FUTBOLUN GENEL SEYRİ

Kırıkkale'de futbol, gelişimi itibarıyla, 1920'lerin ortalarında, o dönem Kırık Köyü arazisindeki fabrikaların sayısının artması ve MKE işçileri için kurulan mahallelerde işçi nüfusunun kalabalıklaşmasıyla mahalle aralarında bir eğlence olarak popülerleşmeye başlamış ve Mustafa Fikret Karabudak'ın önce 1930'larda Ankara'ya ardından 1940'ların başında Kırıkkale'ye atanmasıyla ciddi bir ivme kazandı. (Tuncel, 2016-2024, s. 445,446) (Pehlivanlı, 2011).

Devamdaki fotoğraf Fikret Karabudak Stadı'nın, şehrin simgesi olarak görülen Kaletpe'den bir görünümünü vermektedir.

(Eşmebaşı, 1950)

Karabudak'ın teşvikiyle Kırıkkale'deki fabrika işçileri her fabrika için bir takım oluşturmuş ve maçlar yapmaya başlamışlardır. Karabudak 1930'larda Ankara'da görev yapmakta iken Kırıkkale'ye bir stat inşası emri vermiş ve 1930'lu yılların sonunda bugün Fikret Karabudak'ın adıyla anılan olimpiyat tipi stadyum inşa edilmiştir. Her fabrikanın futbol takımından yapılan seçmelerle de bir üst takım statüsünde olan Kırıkkale Gücü takımı oluşturulmuş ve bu takım Ankara'da resmî ve gayriresmî maçlara iştirak etmiştir. 1950'lerin sonunda amatör kümelerde, halk arasında "Kalegücü" olarak bilinen Kırıkkale Gücü (Kunduz, 2022) ile birlikte adını daha sonra MKE'ye bağlı çelik haddeleme ünitesinden alarak "Çelikhadde" biçiminde değiştirecek Kırıkkale Gençlerbirliği (Kırıkkale Postası, 1954, s. 4), adını İstanbul'daki Feriköy Spor Kulübü'nden alan ve daha sonra "Esnaf Spor" ileren yıllarda ise Metal-İşspor biçiminde değiştirecek olan Kırıkkale Feriköy Spor (TÜFAD, 2018, s. 178, 179) (Kırıkkale Postası, 1956, s. 4), İdman Yurdu (Kırıkkale Postası, 1958, s. 4), Hasandede Gençlik Kulübü (Kırıkkale Postası, 1958, s. 4) gibi futbol yapılanmaları boy göstermiştir.

1967-68 sezonunda ise Kırıkkale İdman Yurdu adını Kırıkkale Spor olarak değiştirmiş ve ertesi sezon yani 1968-69 sezonunda Kırıkkale Gücü spor kulübü ile birleşmişti. Bu birleşimde İdman Yurdu'nun kırmızı-lacivert renkleriyle Kırıkkale Gücü'nün lacivert-beyaz renkleri birleştirilmiş ve bilinen anlamda Kırıkkalespor kırmızı-lacivert-beyaz renklerle kurulmuştu. (TÜFAD, 2018, s. 178,179)

1959 yılında TFF Türkiye'deki futbol dağılıklığını, bilhassa ulusal lig eksikliğini gidermek adına ligleri birleştirmiş ve amatör kümeler ve bölgesel amatör kümeler teşkil ettirmiştir. Bu minvalde Ankara'nın en büyük ilçelerinden biri olan Kırıkkale, bünyesindeki takımlarla yerel turnuva ve organizasyonlarda yer almıştır. Bilhassa resmî kurumlar tarafından oluşturulan söz gelimi Genelkurmay Başkanlığına bağlı Kara Gücü, Hava Gücü, Jandarma Gücü, Harp Okulu, aynı zamanda Ankaragücü, Gençlerbirliği, Hacettepe, Barbaros, Eskişehir, Alpullu gibi takımlar Kırıkkale'nin takımlarıyla maçlar yapmışlardır.

1950'lerde ve 1960'larda MKE'nin büyümesi ve yeni fabrikaların açılması Kırıkkale'yi epey geliştirmişti. Türkiye'nin dört bir yanından göç alan Kırıkkale özellikle Ankara'nın sınır komşuları olan Kırşehir, Yozgat, Çankırı, Çorum gibi illerden ciddi anlamda göç almıştı. Elazığ, Erzurum, Sivas, Gümüşhane, Trabzon gibi uzak sayılabilecek illerden de ciddi anlamda göç alan Kırıkkale bunun yanı sıra Ankara'nın iç göç yükünü de üstlenmiş görünüyordu. Kalecik, Bala, Keskin gibi Ankara ilçelerinin nüfus hareketliliği de Kırıkkale'ye doğru oldu. İnsanlar, genel olarak, her ne kadar Kırıkkale'ye MKE fabrikalarında çalışmak için gelseler de MKE'nin lojman ve sosyal imkânları yoğun göç karşısında yetersiz kalınca şehir plansız bir biçimde büyümüş ve yeni yerleşim yerleri, mahalleler vücuda gelmişti.

Kurulan yeni mahallelerde çocuklar ve gençler şehrin futbol kültüründen ciddi anlamda etkilenmişlerdi. Çocuklar ve gençler için Kırıkkale'de kısa zamanda oluşan futbol kültürü mahalle aralarındaki geniş arsalarla taşmış ve kurulan resmî ve gayriresmî mahalle kulüpleriyle yeni serüvenler başlamıştı. Kırıkkale'nin Yaylacık Mahallesi'nde pancar fabrikasının arazisinde, Çalılıöz Mahallesi'nde eski cumartesi pazarının olduğu geniş arazide, Sanayi Mahallesi'nde bugünkü Dallas Blokları diye anılan sitenin önündeki geniş alanda çocuklar ve gençler futbol oynuyorlardı. (Can, 2023) Kırıkkale'nin amatör kulüplerinin yetkilileri, çalışanları ve futbolcuları ise kendi mahallelerinde veya başka mahallelerde bu gençleri planlı ve kasıtlı bir biçimde bazen de tesadüfen izleme imkânı buluyorlardı. (Kunduz, 2022) Bu açıdan bakınca mahalle maçları çocuklar ve gençler için kendilerinin görücüye çıktığı, hünerlerini sergileyecekleri düzlemlere dönüşmekteydi.

MEHMET KUNDUZ'UN ÇOCUKLUĞU GENLİĞİ VE FUTBOLA BAŞLAMASI

Kunduz'un ailesi aslen Sivaslıydı ve ayrıca Sivas'ın yerlilerindendi. Ailenin Sivas'tan Kırıkkale'ye gelip yerleşmesinin sebebi ise Kunduz'un babası Ali Kunduz'un ve

kardeşlerinin iş hayatıydı. Mehmet Kunduz'un babası üç kardeşin ortancasıydı ve Tekel'e bağlı şarap fabrikasında bekçilik yapmaktaydı. Bahsi geçen şarap fabrikası bugünkü Bahşılı İlçesi'nin girişinde, Kırıkkale'nin az bilinen Kızılırmak Mahallesi'nde idi. Kızılırmak Mahallesi Kırıkkaleliler tarafından Bahşılı'ya ait olarak bilinse de Merkez İlçe ile Bahşılı'nın arazisini Kızılırmak ayırmaktaydı. Mezkûr fabrikanın yerinde ise bugün Yeşil Vadi Musa Saydam Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve ayrıca turizm-otelcilik temelli eğitim veren bu okulun uygulama oteli bulunmaktadır. Ali Kunduz'un diğer kardeşlerinden bir tanesi hastalığından dolayı erken yaşta hayatını kaybetmişken diğer kardeşi ise Kırıkkale'de Birlik Matbaası'nı kurmuş ve işletmişti. Ali Kunduz, iş yerine yakınlığından dolayı Yaylacık Mahallesi'nde ikamet etmekteydi. (Kunduz, 2022)

Mehmet Kunduz 4 Eylül 1953'te Kırıkkale'nin Yaylacık Mahallesi'nde dünyaya geldi. Mehmet Kunduz okul çağına geldikten sonra öncesinde bahsettiğimiz pancar fabrikasının ve eski cumartesi pazarının arazisinde top oynamaya başlamıştı. Kunduz fiziksel görünüm itibarıyla çelimsiz biri olduğundan, ayrıca hem günlük hayatında hem de saha içindeki çabuk ve kıvrak hareketlerinden dolayı mahallenin büyükleri ona "çepiç/çebiş" lakabını takmışlardı. Mahalle maçlarında futbolla ilgilenenlerin sürekli dikkatini çeken Çebiç Mehmet en sonunda ısrarlara dayanamayarak, geç sayılacak bir yaşta, 1968'de o dönem İdman Yurdu ve Kırıkkale Gücü takımlarının birleşmesiyle oluşturulan ve Türkiye 3. Profesyonel Ligi'nde mücadele veren Kırıkkalespor seçmelerine katıldı. (Kunduz, 2022)

1968-69 sezonunda Kırıkkalespor'un başkanı Yılmaz Akcan ve teknik direktörü Necdet Kaya Niş'ti. Necdet Kaya Niş Türkiye'de pek çok önemli takımda teknik direktörlük yapmıştır. Çalıştırdığı en önemli takım hiç kuşkusuz Fenerbahçe'dir. Necdet Kaya Niş'in kariyerinde çalıştırdığı ilk takım ise Kırıkkalespor'dur. Kırıkkalespor'da kaç maçta kaç puan ortalaması yaptığı Türkiye Futbol Federasyonu'nun ve Transfermarkt şirketinin veri tabanlarında çıkmamaktadır. Bu durumun temel sebebi ciddi anlamda kayıtların 1975-76 sezonundan itibaren tutulmasıdır (Transfermarkt, 2023). Takımın yıldızlar ve gençler kategorisinden yani altyapıdan sorumlu antrenörü "Gâvur" Ali lakaplı Ali Yeprem (Kunduz, 2022) Çebiç Mehmet'i kadroya aldı ve ardından onun gelişimiyle ilgilenmeye başladı. Çebiç Mehmet alt yaş kategorilerinde de başarılı olmuş ve 1972-73 sezonunda henüz 18 yaşındayken "At Hırsız" lakaplı Turan Ağalday (Kunduz, 2022) Dönemi'nde A takımla antrenmanlara çıkmaya başladı.

Mehmet Kunduz'un futbol eğitimine başladığı yer olan Kırıkkalespor'da altyapı eğitimi tam anlamıyla kara düzen idi. Kırıkkalespor'un zaten Fikret Karabudak dışında antrenman tesisleri yokken alt yaş kategorileri antrenmanlarını idman yurdu veya helikopter sahası, denilen, Fikret Karabudak Stadı'nın arkasındaki yerde yapıyorlardı. Fikret Karabudak Stadı'nın bünyesindeki odalar son derece kötü durumdayken futbolcuların o dönem genel olarak şikâyet ettikleri şey futbol donanımlarının olmaması ve var olanların kalitesizliği idi. Kırıkkalespor ile MKE'nin iş birliğinden sonrasında ise şartlar biraz daha iyileşti ama genel olarak bu dönem böyle bir ilçe takımının 1. Lig yolculuğu zor şartlarda yaşandı. MKE ile iş birliği, futbolculara MKE'nin sosyal tesislerinin kapısını açmış ve maddi imkânlar getirmişti. Yaz kampları ise genelde MKE'nin Antalya'daki pil fabrikası tesislerinde yapılıyordu. Bu yönüyle bakılınca Kırıkkalespor diğer il ve ilçe takımları arasında nispeten daha iyi durumda olduğu varsayılabilirdi (Kunduz, 2022).

MEHMET KUNDUZ'UN PROFESYONEL FUTBOLCULUK KARIYERİ

Mehmet Kunduz 1972-1973 sezonunda A takımla antrenmanlara çıkmış ve fakat özel maçlar haricinde hiç süre alamamıştır. Mehmet Kunduz profesyonel olduktan sonra diğer bazı futbolcular gibi MKE'ye işçi olarak girmiş ve futbola devam etmiştir. Futbolcuların MKE işçisi olması ve maaşlarının buradan ödenmesi geleneği/uygulaması uzunca bir müddet sürdürülmüştür (Kunduz, 2022). 1973-74 sezonundan itibaren forma giymeye başlayan Kunduz ilk golünü ise şampiyonlukla bitirilen bu sezonun son maçı olan Ispartaspor maçında kafayla kaydetmiştir (Kunduz, 2022).

Fotoğraf Mehmet Kunduz'un ciddi süreler almaya başladığı ilk sezondan. Kunduz oturanlarda en sağda (Eşmebaşı, 1973).

Turan Ağalday'la gelen şampiyonluğun hemen sonrasında eski 2. Türkiye Ligi, bugünkü statüde 1. Türkiye Ligi'ne çıkan Kırıkkalespor sezon başlamadan göreve Galatasaray, Beşiktaş, Vefa ve Adana Demirspor gibi Türkiye'nin önemli takımlarında top koşturmuş eski millî futbolcu Suat Mamat'ın teknik direktör olması konusunda anlaşma sağlamış ve Mamat 11 Ağustos 1974'teki sezon açılışında takımın başında olmuştu (Kırıkkale Gazetesi, 1974).

1974-1975 Sezonu, 16 takımlı ve 2 puan sistemli Türkiye 2. Ligi Kırmızı Grup'ta mücadele eden Suat Mamat yönetimindeki Kırıkkalespor, sezonu şampiyon Orduspor'un 12 puan gerisinde, +3 averajla 7. sırada bitirmişti (wikipedia, 2013). Ertesi sezon ise durumunu biraz daha toparlayan Kırıkkalespor yine Türkiye 2. Ligi Kırmızı Grup'ta Suat Mamat yönetiminde, Mersin İdman Yurdu'nun 39 puanla şampiyon olduğu sezonda Kırıkkalespor 32 puan ve +9 averajla 3. sırada yer almıştı (wikipedia, 2013).

Kırıkkalespor bu iki sezonda üst üste iyi maçlar çıkarmış olsa da bir taraftan da başı taraftarlarının karıştığı olaylarla dertteydi. Zira hem 1974-75 sezonunda Eskişehir Demirspor'la yapılan maçtan sonra hem de 1975-76 sezonunda Mersin İdman Yurdu ile yapılan maçtan sonra uzun süre saha kapatma cezası alan Kırıkkalespor 1976-77 sezonunda ise son maçta averajla küme düşmekten kurtulmuştu (wikipedia, 2013). 1976-77 sezonundaki düşüşün sebeplerinden bir diğeri ise takımın iki etkili oyuncusu, sağ açık "Arap Öner" lakaplı Öner Kılıç'ın (Kunduz, 2022) (wikipedia, 2024) 1. Lig (Bugünkü Süper Lig'e tekabül etmektedir) ekiplerinden Galatasaray'a ve santrafor Ali Kahraman'ın (TÜFAD, 2018, s. 195) yine 1. Lig ekiplerinden Bursaspor'a transfer olması olarak görülmüştür.

1977-78 sezonunda ise Kırıkkalespor BAY geçtiği 9. haftaya kadar 5 galibiyet 3 beraberlikle 13 puan toplamış ve şampiyonluk için olumlu işaretler vermişti. Sezonun ilk mağlubiyetini Bandırmaspor deplasmanında alan Kırıkkalespor ilk yarı bittiğinde, ilk 17 hafta sonunda 25 puan toplamıştı. Kalan 17 haftada ise Kırıkkalespor 26. haftayı BAY geçmiş ve kalan maçlarda 19 puan daha toplayarak son maçta da Karabükspor'a 4-0 kaybetmesine rağmen 32. Haftadaki Eskişehir Demirspor galibiyetiyle 1978 Mayıs ayının 15. gününde

şampiyonluğunu iki hafta önce ilan etmiştir (SporDB, 2019). Mehmet Kunduz bu süreçte Kırıkkalespor'da düzenli oynayarak fark yaratmıştır. Türkiye liglerinin düzenli istatistiğinin tutulması sorunu ancak 1990'lardan sonra mümkün olabilmektedir. 1990'dan önceki bütün liglerin kadroları, gol, asist ve diğer istatistiklerine ulaşabilmek ancak TFF'nin arşivlerine girilmesiyle veya ayrıntılı bir gazete taramasıyla mümkün olabilir. Kırıkkalespor bu sezon ayrıca 13 maçlık bir yenilmezlik serisi ortaya koyarak kendine erişilmesi zor bir çıta da koymuştur (Kunduz, 2022).

Kırıkkalespor'un ve Mehmet Kunduz'un 1977-1978 sezonundaki bir başka başarısı da 2. Lig şampiyonlarıyla Amatör Lig şampiyonları arasında oynanan ve ilki 1970'te, sonuncusu 1981'de düzenlenen Gençlik ve Spor Bakanlığı Kupası'nı kazanmak olmuştur. 4 Haziran 1978'de oynanan kupa finaline ilk 11'de başlayan Kunduz 87. dakikada takımının dördüncü golünü de kaydedip kupaya ulaşmıştır (wikipedia, 2024).

Kırıkkalespor'un 1. Lig'e çıktığı sezon gazetelerin verdiği poster. Mehmet Kunduz oturanlarda, soldan ikinci (Eşmebaşı, 1978).

Mehmet Kunduz'un 1. Lig (Süper Lig) ve Türkiye Kupası Performansı

Kırıkkalespor Türkiye 1. Lig'inde yalnızca bir sezon mücadele etmiş ve sezon sonunda ligden düşmüştür. Mehmet Kunduz, sezon sonuna doğru Kırıkkalespor'un küme düşeceğinin belli olması üzerine askere gitmiştir (Kunduz, 2022). Mehmet Kunduz'un, ulaşılabilen 1. Lig istatistikleri ise şu şekildedir: (SOG, sonradan oyuna girme; AS, aldığı süre; MKE KS, Makine Kimya Endüstrisi Kırıkkalespor; OS orta saha; D, defans; SK, sarı kart)

Maçlar	Sonuç	İlk 11	SOG	Gol	Asist	AS	Mevki	Kartlar	Hafta
MKE KS-Fenerbahçe	0-4	✓	-	-	-	90	OS	-	1
Diyarbakırspor-MKE KS	1-0	✓	-	-	-	90	OS	-	2
MKE-Bursaspor	0-0	✓	-	-	-	76	OS	-	3
Altay-MKE KS	6-0	✓	-	-	-	90	OS	-	4
Adanspor-MKE KS	4-0	✓	-	-	-	90	OS	-	5

MKE KS-Zonguldakspor	1-0	✓	-	-	-	90	OS	-	6
MKE KS-Trabzonspor	0-0	✓	-	-	-	90	OS	-	7
Orduspor-MKE KS	0-0	✓	-	-	-	90	OS	-	8
Beşiktaş-MKE KS	2-0	✓	-	-	-	76	OS	-	9
MKE KS-Boluspor	0-0	✓	-	-	-	90	OS	-	10
Samsunspor-MKE KS	1-0	✓	-	-	-	90	OS	-	11
Adana Demir-MKE KS	4-0	✓	-	-	-	90	OS	-	12
MKE KS-Göztepe	2-1	✓	-	-	-	76	OS	-	13
Eskişehirspor-MKE KS (Milliyet Gazetesi, 1978, s. 23)	3-2	-	-	-	-	-	-	-	14
MKE KS-Galatasaray	0-0	-	✓	-	-	14	D	-	15
Fenerbahçe-MKE KS	1-0	✓	-	-	-	90	OS	SK	16
MKE KS-Diyarbakırspor	1-0	✓	-	-	-	90	OS	SK	17
Bursaspor-MKE KS	5-1	-	-	-	-	-	-	-	18
MKE KS-Altay	1-1	✓	-	-	-	90	OS	-	19
MKE KS-Adanaspor	2-2	✓	-	-	-	90	OS	-	20
Zonguldakspor-MKE KS	5-1	✓	-	-	-	90	OS	-	21
Trabzonspor-MKE KS	2-0	✓	-	-	-	90	OS	-	22
MKE KS-Orduspor	0-0	✓	-	-	-	90	OS	-	23
MKE KS-Beşiktaş	2-4	✓	-	-	-	90	OS	-	24
Boluspor-MKE KS	6-1	-	-	-	-	-	-	-	25
MKE KS-Samsunspor	1-3	✓	-	-	-	90	OS	-	26
MKE KS-Adana Demir (Milliyet Gazetesi, 1979, s. 23)	3-1	✓	-	-	-	90	OS	-	27
Göztepe-MKE KS	5-1	-	-	-	-	-	-	-	28
MKE KS-Eskişehirspor	1-0	-	-	-	-	-	-	-	29
Galatasaray-MKE KS	3-1	-	-	-	-	-	-	-	30

Fotoğrafta Kırıkkalespor Mithat Paşa Stadı'nda muhtemelen Beşiktaş maçının öncesi. (Eşmebaşı, 1978)

Kırıkkalespor'un, Mehmet Kunduz'un 1. Lig'deki maçlarına dair verileri, birkaç maç hariç <https://www.spordb.com/> sitesinden alınmıştır (SporDB, 2019). Kunduz 1. Lig'de hiç gol atamamıştı ve asist yaptığına dair de bir veri yok. Genelde orta saha oynayan bir oyuncunun hiç asist yapmaması pek mümkün görünmemekle birlikte 1990'lı yıllara kadar gol pasları sayılmadığından Kunduz'un olası asistleri de sayılmamış olabilir. Bundan başka da Mehmet Kunduz 13 Mayıs 1979'daki Adana Demirspor maçından sonra askere gittiğini biliyoruz yani sonraki maçlarda oynamamış (Kunduz, 2022).

Kırıkkalespor aynı sezonda Türkiye Kupası maçlarına ise 5. kademedan başlamış ve bu kademedeki ilk rakibi Galatasaray olmuştur. Kırıkkalespor Galatasaray'ı deplasmanda 2-1 ve Fikret Karabudak'ta 1-0 sonuçları, toplamda 2-2'lik skor ve deplasman golü kuralıyla Türkiye Kupası'nda elemiştir. Mehmet Kunduz her iki maçta da ilkinde ikinci yarı, ikincisinde ise ilk yarı 45'er dakika forma giymiştir (Gülmüş, 2018). 6. kademe Gaziantepspor'la eşleşen Kırıkkalespor aynı saha ve skorlarla Gaziantepspor'u da eleyerek çeyrek finalde Diyarbakırspor'la eşleşti. Mehmet Kunduz her iki Gaziantepspor maçına da 11'de başladı ve 90 dakika sahada kaldı (Maçkolik, 2002).

Fotoğrafta Galatasaray-Kırıkkalespor, Türkiye Kupası, maçında en solda koşan futbolcu Mehmet Kunduz (Eşmebaşı, 1979).

Diyarbakırspor'la içeride ve dışarıda 3-3'lük beraberlikler neticesinde maç penaltılara gitmiş ve Kırıkkalespor penaltılarla tur atlayarak yarı finale ulaşmıştır. İkinci maçta Kırıkkalespor, Tuncer Canyurt'un 45. dakikada gördüğü kırmızı kartla on kişi kalırken maçı 0-3'ten çevirmiş ve Kırıkkalespor'a beraberliği getiren gol 67. dakikada Mehmet Kunduz'dan gelmiştir (Maçkolik, 2002). Kırıkkalespor yarı finalde Altay'a karşı oynadığı maçları 2-3 ve 2-0 kaybederek kupadan elenirken Mehmet Kunduz iki maçta da doksan dakika boy göstermiştir (Maçkolik, 2002).

Kırıkkalespor 1978-1979 sezonuna Suat Mamat'la başlamış fakat Suat Mamat takımın iyi başlamaması ve toparlanamaması üzerine ilk dört maçın sonunda görevi bırakmış ve Kırıkkalespor sezonu Erkan Kural'ın teknik direktörlüğünde bitirmiştir. Erkan Kural bu sezon ligde 26 maça çıkmıştır (Maçkolik, 2002).

Kırıkkalespor'un 2. Lig'e Düşmesi ve Yedi Sezonluk 2. Lig Macerası

Mehmet Kunduz, 1974-1975 sezonunun sonundan itibaren her yıl pek çok 1. 2. ve 3. liglerden transfer teklifi almasına ve takımın bazı as oyuncularını 1. Lig sürecinden sonra aldıkları tekliflerle takımdan ayrılmış olmasına rağmen takımdan ayrılmamıştır. Mehmet Kunduz'a göre bu durumun temel sebebi Kırıkkalespor futbolcularının MKE'de işçi olarak çalışmasıdır. Düzenli ve ortalamanın üstünde gelir ve işçi emekliliğinin şartlarının iyi olmasından ayrıca olası bir sakatlıktan futbol hayatının bitmesiyle yaşanacak sosyal güvenlik risklerinden ve gelecek kaygısından dolayı Kırıkkalespor'dan ayrılmak istememiş, MKE'den emekli olduğundan beri de rahat bir yaşam sürdürdüğünü ifade etmiştir (Kunduz, 2022).

1978-1979 sezonunun sonunda askerlik hizmeti için Afyon'a giden Kunduz'un usta birliği Ankara Etimesgut'a çıkınca kulüp yetkilileri ve şehrin hatırı sayılır insanları hatır gönül işleriyle Mehmet Kunduz'un askerliğine Kırıkkale'de, Yenimahalle Hapishanesi Karakolu'nda, devam etmesini sağlamışlardır. Bu sayede Kunduz 1979-1980 sezonunda kaçırdığı birkaç maçın ardından Kırıkkalespor'da oynamaya devam etmiştir (Sarıca, 2024).

1979-1980 sezonunda Kırıkkalespor'un 2. Lig'e düştüğü sezonun sonunda ligi 7. sırada bitirmesi Kırıkkalespor'un ciddi bir düşüş yaşadığını bize göstermektedir (Maçkolik, 2002). Şüphesiz bu durumun yaşanmasında Kırıkkalespor'un bel kemiği addedilebilecek Burhan Bıçaklar'ın 1. Lig macerasının sonunda futbolu bırakması olmuştur. Takımın kaptanı ve maestrosu olan Burhan Bıçaklar 34 yaşında futbolu bırakırken Kırıkkalespor en önemli oyuncularından birini kaybetmiştir (Maçkolik, 2002).

Fotoğrafta o dönem Kırıkkale'de askerliğini yapan Mehmet Kunduz. Saç tıraşından da asker olduğu anlaşılıyor (Eşmebaşı, 1980).

Burhan Bıçaklar'ın takımdan ayrılması üzerine Mehmet Kunduz çıktığı maçlarda bazen Burhan Bıçaklar'ın orta sahadaki yerini doldurmuş çoğu zaman ise dörtlü savunmada stoperin yanındaki veya üçlü savunmada stoperlerin ortasındaki libero/süpürücü/son adam olarak oynamıştır (Kunduz, 2022).

1979-1980 2. Lig A Grubu'nu, Erkan Kural teknik direktörlüğünde, lider Mersin İdman Yurdu'nun 10 puan gerisinde, 7. sırada tamamlayan Kırıkkalespor'da Kunduz yine takımın as oyuncularından ve kaptanlarından biri olmuştur (Maçkolik, 2002).

1980-1981 sezonuna teknik direktör değişikliğiyle başlayan Kırıkkalespor, takımın başına Ergün Tezel'i getirmiş ve bu sezon 2. Lig B Grubu'nda ciddi bir düşüş yaşamış ve 30 puanla, lider Sakaryaspor'un 23 puan gerisinde, ligi 12. sırada bitirmiş ve yine aynı sezonda da Türkiye Kupası'nda 6. tura kadar ilerlemiştir (Maçkolik, 2002).

Hangi teknik direktörle başladığını bilmediğimiz 1981-1982 sezonunda ise Kırıkkalespor 2. Lig D Grubu'nu 28 puanla lider Samsunspor'un 10 puan gerisinde 9. sırada bitirmiştir (Maçkolik, 2002).

1982-1983 sezonunda ise takımın başında Coşkun Süer geçmiş ve bu sezon Kırıkkalespor 2. Lig C Grubu'nda 29 puan toplayarak lider Gençlerbirliği'nin 10 puan gerisinde, ligi 6. sırada bitirirken Coşkun Süer sezon sonunda Mersin İdman Yurdu ile anlaşmış takımdan ayrılmıştır (Maçkolik, 2002).

Fotoğrafta Kaptan Mehmet Kunduz 1981-1982 sezonunda bir maça çıkıyor (Eşmebaşı, 1982).

1983-1984 sezonunda Kırıkkalespor 2. Lig C Grubunda mücadele etmiştir. Bu sezonun başında takımın teknik direktörünün kimin olduğunu bilememekteyiz. 1982-1983 sezonunu Kırıkkalespor 26 puanla, lider Malatyaspor'un 27 puan gerisinde 11. sırada bitirmiştir (Maçkolik, 2002).

1984-1985 sezonuna, takımın başında İsmet Arıkan'la giren Kırıkkalespor 1985-1986, 1986-1987 dönemlerinde de İsmet Arıkan'la devam etmiştir (Transfermarkt, 2023). 1984-1985'te 2. Lig B Grubu'nda mücadele eden Kırıkkalespor lider Kayserispor'un 12 puan gerisinde 10. sırada sezonu tamamlamıştır (Maçkolik, 2002). Kunduz bu sezon, elimizdeki bilgilere göre, 12 maça çıkmıştır (Maçkolik, 2002).

1979-1980'den 1984-1985 yılları arasındaki sezonlara dair takım, futbolcu ve antrenör verileri çok zayıf olduğundan bu yıllardaki maç, süre, gol, asist verilerini tartışmasız bir biçimde buraya yazamadık fakat TÜFAD Kırıkkale Şubesi'nin çalışmasındaki fotoğraflardan ve Mehmet Kunduz'un anlatımından yola çıkarak anlayabiliyoruz ki 1982-1983'ten itibaren Kunduz'un ilk 11 çıktığı maçlar ve aldığı süreler azalmış ve bu süreçte dahi çeşitli takımlardan transfer teklifleri alan Kunduz Kırıkkalespor'dan, Kırıkkale'den ve MKE'den ayrılmayı düşünmemiştir. 1983-1984'te ise Kunduz, bugünkü ifadesiyle rotasyon oyuncusu, sık sık ilk 11 başlayan bir yedek oyuncu olmuştur. Bu özelliğiyle yine sezon boyunca her maça çıkan Kunduz daha az süre almıştır (Kunduz, 2022).

1985-1986 sezonu ise Mehmet Kunduz'un futbolu bırakma kararı aldığı dönem olmuştur. Kırıkkalespor bu sezonu, lider Boluspor'un 22 puan gerisinde 30 puanla 13. sırada bitirirken küme düşme hattına her geçen yıl biraz daha yaklaşmaktaydı. Mehmet Kunduz bu sezon ise,

elimizdeki bilgilere göre, 16 resmî maça çıkmış ve bir de sarı kart görmüştü (Maçkolik, 2002). Mehmet Kunduz takımına adadığı futbol hayatını, bugünkü anlamda, erken sayılabilecek bir yaşta, henüz 33 yaşında bırakmış ve fabrikaya işçi olarak dönmüştür (Kunduz, 2022). Kunduz aynı zamanda Kırıkkalespor'da en uzun süre forma giyen oyuncu unvanını da elinde bulundurmaktadır zira Kunduz A takıma 1972'de çıkmış ve futbolu 1986'da başladığı yerde Kırıkkalespor'da bırakmıştır.

1984-1985 sezonunda Fikret Karabudak Stadı'nda bir maç ölü, Kaptan Mehmet Kunduz oturanlarda en sağda (Eşmebaşı, 1985).

İsmet Arıkan Hoca'yla genel bir istikrar yakalayıp belli bir sürecin sonunda şampiyonluk hayalleri kuran Kırıkkalespor 1986-1987 sezonunda her ne kadar birazcık kıvrırdanmış ve 2. Lig A Grubu'nun 33 puanla 6. sırada bitirmişse de lider Adana Demirspor'la arasındaki puan farkı yirmiydi. Kunduz bu sezonun sonunda zaten takımdan ayrılmıştır (Maçkolik, 2002).

Futbol hayatı boyunca hiç kırmızı kart görmeyen Mehmet Kunduz futbolculuğu döneminde çalışkanlığı, iş ahlakı, kıvraklığı, oyun zekâsı, taraftarlarla iyi anlaşması, takım sevgisi, rakibe saygı ve centilmenlik olgularıyla anılmış bir kişiydi. (Can, 2023) Kırıkkalespor 2. Lig'e düşünceye kadar genelde orta sahada sağ iç mevkiinde forma giyen Kunduz sonraki sezonlarda daha çok defansta görev alırken kendi ifadesiyle kaleci, sağ ve sol bek pozisyonları hariç sahanın her yerinde görev yapmıştır (Kunduz, 2022).

Pek çok futbolcuyla yan yana ve karşılıklı oynayan Kunduz'un en beğendiği futbolcu Burhan Bıçaklıdır, Kunduz'un anlatımıyla (Maestro) Bıçaklı tecrübesi, kısa ve uzun paslarıyla takımını yönlendiren çok iyi bir kaptandır ve tabiri caizse topu arkadaşının ağzına atacak kadar kendini geliştirmiş bir futbolcudur. Kunduz'a göre birlikte oynadığı Ali Kahraman, Öner Kılıç, Kerim, Ekrem Karaçam, Erhan Güven, Erol Dinler, Hamit Ayden gibi oyuncularla oynamak kendisi için büyük şanstır ve özellikle Hamit Ayden'in hızı karşısında pek çok rakip futbolcu zorlanmıştır (Kunduz, 2022).

Kunduz'un rakip olarak oynadığı futbolcular arasında ise en beğendiği futbolcular ise kendisine "Paytak" veya "Ördek" lakabı takılan Galatasaraylı Mehmet Oğuz ve Fenerbahçeli Cemil Turan'dır. (Kunduz, 2022).

Mehmet Kunduz futbolculuk hayatında en unutamadığı maç olarak 09.05.1976'daki, yardımcı hakemliğini Hilmi Ok'un yaptığı, olaylı Kırıkkalespor-Mersin İdman Yurdu maçıdır (Kunduz, 2022).

Mehmet Kunduz'un Futbolu Bıraktıktan Sonraki Hayatı

Mehmet Kunduz futbolu bıraktıktan sonra bir müddet fabrikada işçi olarak çalışmış ancak fabrikadaki işlerden pek anlamadığından ve iş arkadaşları kendisine ihtimamla yaklaştığından işlere pek el sürdürülmemiş ve zaten Mehmet Kunduz da futboldan çok da uzak kalamamıştır. Futbolu bıraktıktan kısa bir süre sonra Kırıkkalespor'a altyapı sorumlusu olarak getirilmiş ve MKE'den 2001'de emekli oluncaya kadar burada çalışmıştır (Kunduz, 2022).

Mehmet Kunduz çalıştığı yıllarda yalnızca altyapı sorumlusu olmamış dönem dönem de yardımcı antrenörlük görevi yapmıştır. Sırasıyla:

Erkan Kural	(1990-1991/1991-1992) (wikipedia, 2024)
Mehmet Kaya	(01.07.1992-13.10.1992/14.09.2001-30.06.2002) (Transfermarkt, 2023)
Y. Ziya Özışık	(11.11.1992-31.05.1993/26.07.1993-13.10.1993) (TFF, 2023)
Hamdi Yılmaz	(13.10.1993-04.04.1994) (TFF, 2023)
Cahit Dikici	(08.04.1994-31.05.1994) (TFF, 2023)
Sedat Gezer	(26.08.1994-31.05.1995) (TFF, 2023)
Taner Hancı	(22.06.1995-31.10.1995) (TFF, 2023)
Nihat Fırat	(03.11.1995-10.11.1995) (TFF, 2023)
Mehmet N. Kulaksızoğlu	(31.01.1996-31.05.1996) (TFF, 2023)
F. Cüneyt Memişoğlu	(17.10.1996-14.11.1996) (TFF, 2023)
Y. Ziya Özışık	(15.01.1997-31.05.1997/01.07.1997-16.09.1997) (TFF, 2023)
Semih Tokatlı	(19.09.1997-31.05.1998) (TFF, 2023)
Mehmet Ekşi	(19.06.1998-14.10.1998) (TFF, 2023)
Mesut Demiroviç	(1998-1999/1999-2000) (wikipedia, 2024)
Erhan Arslan	(14.01.2000-31.05.2000) (TFF, 2023)
Timur Şahinel	(19.06.2000-26.10.2000) (TFF, 2023)
Erkan Kaya	(17.01.2000-31.05.2000/12.07.2000-15.11.2000/16.11.2000 02.01.2001) (TFF, 2023)
Mehmet Kaya	(14.09.2001-30.06.2002) (Transfermarkt, 2002)

dönemlerinde altyapı sorumluluğu ve yardımcı antrenörlük yapmış fakat Kırıkkalespor'u çalıştırmamıştır. Kırıkkalespor'da ayrıca idare ve transfer işlerinde de etkin rol oynamıştır. 2001'de emekli olduğunda ise hem MKE ile hem de Kırıkkalespor'la ilişkisini sonlandıran Mehmet Kunduz bir müddet Kırıkkale'de yaşadıktan sonra 2008'de Alanya'ya yerleşmiştir (Kunduz, 2022).

Fotoğrafta Mehmet Kunduz (soldan ikinci), ortadaki Kaptan Burhan Bıçaklar'la, Antalya'da (Eşmebaşı, 2020).

Mehmet Kunduz birlikte çalıştığı teknik direktörler arasında en çok beğendiği isim olarak Yugoslav ekolünü temsil eden Mesut Demiroviç'i göstermiştir. Mehmet Kunduz Türk futboluna pek çok önemli isim hediye etmişken en iyi öğrencisinin ise Hacı Arif Durgut olduğunu ifade etmiştir (Kunduz, 2022).

MEHMET KUNDUZ'UN ÖZEL HAYATI VE FUTBOL OYNADIĞI YILLARDAN NOTLARI

Mehmet Kunduz 1981'de evlenmiş ve iki erkek çocuk sahibi olmuş ilerleyen yıllarda ise hanımından ayrılmış, şu anda ise Alanya'da bir nevi inziva hayatı yaşamaktadır. Fırsat buldukça Kırıkkale'ye gelip arkadaşlarıyla buluşan, akraba ve arkadaşlarını gören Kunduz'un bazı takım arkadaşları da futbolu bıraktıktan sonra güney sahillerine yerleşmiştir. Bazı dönemlerde bu arkadaşlar çeşitli organizasyonlarla bir araya gelip hatıralarını tazelemektedirler (Kunduz, 2022).

Mehmet Kunduz profesyonel futbolcu olduğu 1970'lerde Kırıkkale'yi yaşanılabilir bir şehir olarak görmekteyken sosyal açılarından eksik bir şehir olduğunu ifade etmiştir. Bu yıllarda gençler ve genç futbolcular için Kırıkkale'de eğlence mekânları olmadığından Kunduz ve arkadaşları fırsat buldukça Ankara'ya giderek eğlenmişlerdir (Kunduz, 2022).

Kunduz'un Kırıkkalespor taraftarlarıyla ve Kırıkkalelilerle ilişkileri hep iyi olmuştur ve Kunduz sevilen biridir. Kırıkkale gibi bir işçi şehrinde sağ-sol/Ülkücü-Devrimci kavgasından etkilenmemişler, Kırıkkale'de 1970'lerde bazı tatsız hadiseler başından geçmişse de mevzubahis hadiseler siyasi içerikli olmamıştır. Her futbolcunun bir siyasi görüşü benimsediği Kırıkkalespor'da siyasi hususlar ne kulüpte ne de kulüp dışında konuşulmuştur. Belirli bir ideolojisi olmayan Kunduz kendisini yurtsever olarak tanımlamaktadır. Kunduz'un gençlik yıllarında başına istenmedik birkaç olay gelmişse de

şehirdeki hatırı sayılır “abi”lerin araya girmeleriyle siyasi içerikli olmayan olaylar büyümeden yatıştırılmıştır (Kunduz, 2022).

Mehmet Kunduz kendisini bir Kırıkkalespor taraftarı olarak değerlendirdiğinde en iyi sezonu olarak iki kupayla şampiyon oldukları 1977-1978 sezonunu göstermiştir (Kunduz, 2022).

SONUÇ

Kırıkkalespor’un 1. Lig’e çıkması eğer bir başarı olarak görülecekse bu başarıyı yaratan bazı amiller şunlar olabilir: Şehrin futbol merakı, mahalle maçları, amatör kulüpler, Kırıkkalespor, futbolcular, Makine Kimya Endüstrisi Kurumu, başarılı spor yöneticileri, taraftarlar. Bu listedeki futbolcu kaynağı hiç şüphesiz en önemli madde zira topun kendi kalesine girmesini engellemek ve topu rakip takımın kalesine atmak işini yapanlar bu sporda en çok emek sarf edenlerdir. Kırıkkale gibi bir ilçe takımını amatör ruhla profesyonel liglere taşımak ve ulusal anlamda en profesyonel düzlemde yarışmak ve yarıştırmak hiç küçümsenmemesi gereken bir olgudur.

Kırıkkalespor’un futbolcu varlığı, genel olarak, her ne kadar başka kulüplerden gelme futbolcular olsa da takımın iskeleti Kırıkkale’nin sokak aralarında top oynamış, Mehmet Kunduz gibi veya hem Kırıkkale’yi hem de Kırıkkalespor’u benimsemiş ve ondan bir türlü kopamamış, Burhan Bıçaklar gibi, futbolculardan oluşmuştur. Şüphesiz yalnızca takıma katkı açısından bakıldığında Mehmet Kunduz’dan daha etkili futbolcular Kırıkkalespor’a gelmiştir ancak şehrin öz kaynağı olması ve Kırıkkale’nin genel sosyolojik ayrıntılarını barındırması hasebiyle Mehmet Kunduz Kırıkkale ve Kırıkkale futbol tarihinde önemli bir yer işgal etmektedir.

KAYNAKÇA

(1954, 10 02). *Kırıkkale Postası*, s. 4.

(1956, 04 20). *Kırıkkale Postası*, s. 4.

(1958, 08 09). *Kırıkkale Postası*, s. 4.

(1974, Ağustos 14). *Kırıkkale Gazetesi*, s. 1.

(1978, Aralık 11). *Milliyet Gazetesi*, s. 24.

(1979, Mayıs 14). *Milliyet Gazetesi*, s. 1-24.

Can, M. (2023, Mayıs 26). (M. Ulusoy, Röportaj Yapan) Kırıkkale, Merkez, Türkiye.

(1950).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1973).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1978).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1978).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1978).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1979).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1980).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1982).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(1985).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

(2020).Eşmebaşı. *KS foto*. Kırıkkale, Merkez, Türkiye. Mart 28, 2024 tarihinde alındı

Gülmüş, H. (2018, Nisan 14). *Maç Anıları*. Aralık 10, 2023 tarihinde [www.macanilari.com: https://www.macanilari.com/getir.php?cmd=esnek_arama&cmd_deger=MF8tXzBfLV8wXy1fS8SxcsSxa2thbGVzcG9yXy1fMF8tX0dhdGF0YXNhcmF5Xy1fMF8tX2lkXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1feW9rXy1fMF8tXzBfLV95b2tfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8t](https://www.macanilari.com/getir.php?cmd=esnek_arama&cmd_deger=MF8tXzBfLV8wXy1fS8SxcsSxa2thbGVzcG9yXy1fMF8tX0dhdGF0YXNhcmF5Xy1fMF8tX2lkXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1feW9rXy1fMF8tXzBfLV95b2tfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8tXzBfLV8wXy1fMF8t) adresinden alındı

Kunduz, M. (2022, Aralık 22). Sözlü Tarih. (M. Ulusoy, Röportaj Yapan) Kırıkkale, Merkez, Türkiye.

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Cups/Default.aspx?id=1&slid=11216](https://arsiv.mackolik.com/Cups/Default.aspx?id=1&slid=11216) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Mac/767000/MKE-Kirikkalespor-Diyarbakirspor](https://arsiv.mackolik.com/Mac/767000/MKE-Kirikkalespor-Diyarbakirspor) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Mac/767003/MKE-Kirikkalespor-Altay](https://arsiv.mackolik.com/Mac/767003/MKE-Kirikkalespor-Altay) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Antrenor/2965/Erkan-Kural](https://arsiv.mackolik.com/Antrenor/2965/Erkan-Kural) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1979/1980](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1979/1980) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Player/Default.aspx?id=56465](https://arsiv.mackolik.com/Player/Default.aspx?id=56465) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1979/1980](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1979/1980) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1980/1981](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1980/1981) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1981/1982](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1981/1982) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1982/1983](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1982/1983) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1983/1984](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1983/1984) adresinden alındı

Maçkolik. (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com: https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1984/1985](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1984/1985) adresinden alındı

- Maçkolik.* (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com](https://arsiv.mackolik.com/Player/Default.aspx?id=56466):
<https://arsiv.mackolik.com/Player/Default.aspx?id=56466> adresinden alındı
- Maçkolik.* (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com](https://arsiv.mackolik.com/Player/Default.aspx?id=56466):
<https://arsiv.mackolik.com/Player/Default.aspx?id=56466> adresinden alındı
- Maçkolik.* (2002). Aralık 10, 2023 tarihinde [mackolik.com](https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1986/1987):
<https://arsiv.mackolik.com/Team/Default.aspx?id=561&season=1986/1987> adresinden alındı
- Pehlivanlı, H. (2011, Şubat 02). *pusulagazetesi.net*. Aralık 05, 2023 tarihinde [pusulagazetesi.net](https://pusulagazetesi.net/kose-yazilari/tumgeneral_mustafa_fikret-33.html): https://pusulagazetesi.net/kose-yazilari/tumgeneral_mustafa_fikret-33.html adresinden alındı
- Sarıca, B. (2024, Ocak 26). (M. Ulusoy, Röportaj Yapan) Kırıkkale, Merkez, Türkiye.
- SporDB.* (2019, Ocak 01). Aralık 10, 2023 tarihinde [www.spordb.com](https://www.spordb.com/puan-durumu/358/159/14429/):
<https://www.spordb.com/puan-durumu/358/159/14429/> adresinden alındı
- SporDB.* (2019). Aralık 10, 2023 tarihinde [www.spordb.com](https://www.spordb.com/puan-durumu/358/162/3150/): <https://www.spordb.com/puan-durumu/358/162/3150/> adresinden alındı
- Şahin, İ. (2023). *Osmanlıdan Cumhuriyet'e Demiryollarında Eğitim ve Personel Politikaları 1856-1960*. Kırıkkale: Basılmamış yüksek lisans tezi.
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1710):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1710> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2392):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2392> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1039):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1039> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2024 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=766):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=766> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1290):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1290> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1054):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1054> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2104):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2104> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2339):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2339> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1710):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1710> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1816):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1816> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde [www.tff.org](https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1650):
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=1650> adresinden alındı

- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde www.tff.org:
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=2549> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde www.tff.org:
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=4091> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde www.tff.org:
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=4521> adresinden alındı
- TFF.* (2023). Aralık 11, 2023 tarihinde www.tff.org:
<https://www.tff.org/Default.aspx?pageID=219&antID=4521> adresinden alındı
- Transfermarkt.* (2002). Aralık 11, 2023 tarihinde www.transfermarkt.com.tr:
<https://www.transfermarkt.com.tr/mehmet-kaya/profil/trainer/13271> adresinden alındı
- Transfermarkt.* (2023). Aralık 10, 2023 tarihinde <https://www.transfermarkt.com.tr>:
<https://www.transfermarkt.com.tr/ismet-arikan/profil/trainer/106507> adresinden alındı
- Transfermarkt.* (2023). Mart 27, 2024 tarihinde www.transfermarkt.com.tr:
<https://www.transfermarkt.com.tr/mehmet-kaya/profil/trainer/13271> adresinden alındı
- Transfermarkt.* (2023, 12 14). www.transfermarkt.com.tr:
<https://www.transfermarkt.com.tr/necdet-nis/profil/trainer/28494> adresinden alındı
- Tuncel, M. (2016-2024). Kırıkkale. T. D. Vakfi içinde, *İslam Ansiklopedisi* (Cilt 25, s. 445-447). Ankara: TDV İslam Araştırmaları Vakfı.
- TÜFAD. (2018). *Kırıkkale'de Futbol*. Kırıkkale: TÜFAD.
- wikipedia.* (2013, Ekim 31). Aralık 10, 2023 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/1974-75_T%C3%BCrkiye_2._Futbol_Ligi adresinden alındı
- wikipedia.* (2013, Ekim 31). Aralık 10, 2023 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/1976-77_T%C3%BCrkiye_2._Futbol_Ligi adresinden alındı
- wikipedia.* (2013, Ekim 31). Aralık 10, 2023 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/1975-76_T%C3%BCrkiye_2._Futbol_Ligi adresinden alındı
- wikipedia.* (2024, Mart 24). Mart 27, 2024 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%96ner_K%C4%B1%C4%B1%C3%A7 adresinden alındı
- wikipedia.* (2024, Mart 04). Aralık 10, 2023 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/1978_Gen%C3%A7lik_ve_Spor_Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_Kupas%C4%B1 adresinden alındı
- wikipedia.* (2024, Mart 24). Mart 27, 2024 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/Erkan_Kural adresinden alındı

wikipedia. (2024, Şubat 02). Mart 28, 2024 tarihinde tr.wikipedia.org:
https://tr.wikipedia.org/wiki/Mesut_Demirovi%C3%A7 adresinden alındı